

VALSTS UZRAUDZĪBA PĀRTIKAS APRITĒ EIROPAS SAVIENĪBĀ

OFFICIAL FOOD CONTROL IN EUROPEAN UNION

Gundega Mičule

Pārtikas un veterinārais dienests; LLU, Veterinārmedicīnas fakultāte, Latvija
Food and Veterinary Services of Latvia; LUA, Faculty of Veterinary Medicine, Latvia
gundega.micule@pvd.gov.lv

ABSTRACT

Development of food production technologies and trade patterns requires consequent adaptation of control methodologies and approaches. After several food crises EU has developed new food hygiene and control legislation in 2004 describing clear divisions of responsibilities between producers/traders – the main responsibility, official control and EU level control by Food and Veterinary Office. Need for permanent improvement of control methods and instruments led to new discussions with the aim to amend EU official control regulation Nr. 882/2004. Hot topics are increase of flexibility and risk assessment procedures, as well as better harmonisation, financing of official food control, etc. It is important to continue to develop training facilities to obtain high qualified persons with holistic risk based approach to official control methodologies with the aim to oversee real dangers to human health.

KEY WORDS: food hygiene; official food control; financing of official food control.

IEVADS

Attīstoties pārtikas produktu ražošanas un izplatīšanas metodēm, mainās arī to nekaitīguma, drošuma, kvalitātes kontroles sistēmas un metodes.

Pārtikas ķēdei ir raksturīgi, ka piesārņojums var rasties un tikt izplatīts visdažādākajos veidos, dažādos laikos un vietās, dažādu iemeslu pēc. Tāpēc šo procesu kontrolei jābūt daudzveidīgai un regulārai. Šajā jomā nav iespējama vienreizēja produktu vai procesu sertifikācija ilgtermiņā. Ir nepieciešama regulāra mērķtiecīga ikdienas kontrole, kas vērsta uz iespējamo problēmu (slimību, piesārņojuma) nepieļaušanu vai novēršanu.

Kontroles un uzraudzības metodes šajā jomā ir attīstījušās ilgā laika posmā – sākot jau ar dzīvnieku pirmskaušanas apskati un pēckaušanas ekspertīzi no 18 gs., turpinot ar dažādu nosacījumu, kontroles un attiecīgas likumdošanas pakāpenisku veidošanu dažādās valstīs atbilstoši tā laika aktualitātēm. Starptautiskās tirdzniecības principi ar dzīvniekiem, dzīvnieku produktiem, pārtiku, augiem noteikti Pasaules Tirdzniecības organizācijas līgumos – Sanitārajā- fitosanitārajā līgumā un Tirdzniecības tehnisko barjeru līgumā un attiecīgajās starptautisko standartu references organizācijās – Pasaules dzīvnieku veselības organizācijā (OIE) un Pārtikas kodeksā (Codex Alimentarius).

PĀRTIKAS HIGIĒNAS UN KONTROLES LIKUMDOŠANA EIROPAS SAVIENĪBĀ

Eiropas Savienībā (ES) nopietna visas pārtikas ķēdes higiēnas un nekaitīguma kontroles un uzraudzības sistēmas reorganizācija sākās 2002.g. ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (EK) Nr. **178/2002** (ar ko paredz **pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības**, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu) pieņemšanu, kā arī sekojošo t.s. pārtikas higiēnas likumdošanas paketi,

kas sastāv no 4 regulām: Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (EK) Nr. **852/2004 par pārtikas produktu higiēnu**; Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (EK) Nr. **853/2004, ar ko nosaka īpašus higiēnas noteikumus attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes pārtiku**; Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (EK) Nr. **854/2004, ar ko paredz īpašus noteikumus par lietošanai pārtikā paredzētu dzīvnieku izcelsmes produktu oficiālās kontroles organizēšanu**; Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (EK) Nr. **882/2004* par oficiālo kontroli, ko veic, lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi saistībā ar dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem**. Šīs regulas strikti noteica atbildības līmeņus par pārtikas nekaitīgumu visā ķēdē, ieskaitot dzīvnieku barības ražošanu. Tika skaidri definēts, ka pamatatbildība par pārtikas nekaitīgumu un atbilstību likumdošanai ir pārtikas ražotājiem/izplatītājiem jeb t.s. pārtikas uzņēmumu operatoriem. Lai realizētu šo atbildību pārtikas operatoram jāveic dokumentēta paškontrolē, kas balstīta uz HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) principiem. Otrā līmeņa kontroli veic valsts uzraudzība jeb t.s. kompetentās iestādes, kas Latvijas gadījumā ir Pārtikas un veterinārais dienests (PVD). ES pastāv arī trešā – ES līmeņa kontrole, ko veic Pārtikas un veterinārā iestāde (Food and Veterinary Office – FVO), kas atrodas Īrijā, Greindžā (Grange).

ES REGULĀ 882/2004 PAR OFICIĀLO KONTROLI – VALSTS UZRAUDZĪBU IETVERTIE GALVENIE PRINCIPI, PROBLĒMAS, DISKUSIJAS, VARBŪTĒJIE RISINĀJUMI

Jau regulas pirmajā pantā ir minēts, ka **valsts uzraudzības mērķis** ir pārbaudīt atbilstību noteikumiem, kas vērsti divos virzienos. Viens - **novērst, likvidēt vai līdz pieņemamam līmenim samazināt risku**, kam tiešā veidā vai vides ietekmē ir pakļauti **cilvēki un dzīvnieki**; otrs, ne mazāk svarīgs - **garantēt godprātīgu praksi** tirdzniecībā ar dzīvnieku barību un pārtiku un **aizsargāt patērētāju intereses**, un tas ietver dzīvnieku barības un pārtikas etiķetēšanu un citus patērētāju informēšanas veidus. No teiktā izriet, ka uzraudzības mērķis ir kontrolēt, vai nepastāv risks cilvēku un dzīvnieku veselībai, bet arī tas, ka ne vienmēr risku, piem., dažādus piesārņojumus var pilnībā izslēgt, svarīgi tos samazināt līdz pieņemamam līmenim. Tādejādi mūsu pārtikā nonāk arvien vairāk dažādu vielu, t.sk. kaitīgu gan no vides, gan tehnoloģijām, gan nejaušībām, kuru klātbūtnei pārtikā tiek noteikti pieļaujамie līmeņi, kuri zinātniski vērtējot tiek uzskatīti par veselībai nekaitīgiem. Faktiski valsts uzraudzība ir vērsta uz patērētāju aizsardzību, bet tā var darboties tikai esošās likumdošanas -valsts uzraudzības inspektoru tiesību ietvaros. Gala rezultātā uzraudzības principi, metodes, rīcības utt. tiek arvien vairāk formalizētas un aprakstītas, kas rada lielāku tiesisko pamatojumu attiecībās ar pārtikas un barības uzņēmējiem, bet ne vienmēr palīdz veikt saturiski augstākas kvalitātes uzraudzību. Esam dzirdējuši uzņēmēju jautājumu – kur tas rakstīts? Bet ne visas dzīves situācijas var atsevišķi aprakstīt. Gadās, ka acīmredzamas un veselam saprātam saprotamas nepareizas lietas ne vienmēr ir viegli pamatot kā neatbilstošas likumdošanai un otrādi, reizēm kādā konkrētā situācijā vadoties no likumdošanas diemžēl var izrietēt absurdas prasības, kas ir orientētas uz cita veida apstākļiem. Tas ir iemesls, kāpēc arvien biežāk runā par nepieciešamību padarīt likumdošanu elastīgāku. Šādās situācijās ļoti svarīgs ir eksperta redzējums, situācijas vispusīga izvērtēšana, t.s. riska analīze (vai konkrētais gadījums var vai nevar radīt draudus cilvēku dzīvnieku veselībai, videi), pamatojums vienai vai otrai prasībai, vienošanās ar uzņēmēju par tālāko rīcību. Tas ir iemesls, kāpēc valsts inspektoriem ir jābūt speciālistiem, kas izprot produktu ražošanas/izplatīšanas apstākļu un kvalitātes kopsakarības un spēj ieraudzīt potenciālos riskus.

Regulas 6. pantā norādīts, ka personālam, kas veic oficiālo kontroli jāsaņem tādu atbilstīgu **apmācību** savā kompetences jomā, kas ļauj tam kompetenti pildīt pienākumus un

saskanīgā veidā veikt oficiālo kontroli; jāpārzina jaunumus savā kompetences jomā un pēc vajadzības jāsaņem regulāru papildus apmācību.

Regulas 3. un 4. pantā noteikts, ka valsts uzraudzību jeb t.s. oficiālo kontroli veic **visā pārtikas ķēdē** (jebkurā no dzīvnieku barības vai pārtikas un dzīvnieku vai dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanas, pārstrādes vai izplatīšanas posmiem. Kontrolē dzīvnieku barības un pārtikas aprītē iesaistītos uzņēmumus, dzīvnieku barības un pārtikas lietošanu, dzīvnieku barības un pārtikas uzglabāšanu un visus procesus, materiālus, vielas, rīcības vai darbības, ieskaitot pārvadāšanu, kas attiecas uz dzīvnieku barību vai pārtiku un uz dzīvniekiem, ja šāda kontrole ir vajadzīga, lai sasniegtu šīs regulas mērķus) un ka oficiālai kontrolei ir jābūt **efektīvai un atbilstīgai** un tas jādara - **regulāri, atbilstīgi esošajai riska pakāpei un pietiekami bieži**, lai sasniegtu regulas mērķus. Un šis ir viens no grūtākajiem momentiem valsts uzraudzības organizāšanā, jo nepieciešams liels izvērtējošs darbs, lai secinātu, kur attiecīgajā reģionā attiecīgajiem produktiem un attiecīgajā ķēdes posmā pastāv lielākie riski, lai kontrolētu tieši tos – lai kontrole būtu efektīva, tai pašā laikā nepalaistu garām citas varbūtējas piesārņojuma tendences. Šī riska izvērtēšana būtu jāattiecinā ne tikai uz riskiem kopumā valstī vai reģionā, bet arī atsevišķi izvērtējot katru uzņēmumu, tajā notiekošās darbības, izmantotos produktus, to sagatavotību paškontrolei un paškontroles efektivitāti. Tas ir svarīgi ne tikai tāpēc, lai kontrole būtu efektīva – lai akcentētu uzmanību uz problēmjaudājumiem un **taupītu resursus**, bet arī, lai sasniegtu sākumā minēto otro valsts uzraudzības uzdevumu – veicinātu godīgu konkurenci uzņēmēju starpā – **kas labāk strādā to mazāk kontrolē**, tātad tas saņem bonusu. Šī t.s. „bonus-malus” sistēma ir viens šī brīža diskusiju objektiem ES.

Sevišķi jūtīga tēma, kas saistīta ar **valsts uzraudzību ir tās finansēšana**. Regulā ir minētas jomas par kurām uzņēmējiem būtu jāsedz valsts uzraudzības izdevumi un principi, kā aprēķināt maksu. 26. pants nosaka, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai būtu pieejami pietiekami finanšu resursi, lai vajadzīgo personālu un pārējos oficiālās kontroles resursus apgādātu ar visiem vajadzīgajiem līdzekļiem, tostarp izmantojot vispārējo **nodokļu politiku** vai **paredzot nodevas vai maksas**. IV un V pielikumā minētas jomas, par kuru valsts uzraudzību maksas ir obligāti iekasējamas. Vairākiem produktu veidiem, galvenokārt gaļai, pienam, zvejas produktiem noteiktas arī minimālās maksas par valsts uzraudzību. Tai pašā laikā 27. pantā minēti arī vairāki nosacījumi, kas jāievēro maksu aprēķinos – šie maksājumi nedrīkst būt augstāki kā reālie uzraudzības iestādes izdevumi (nav peļņas avots); aprēķinos jāņem vērā inspektoru algu izmaksas, visi citi izdevumi, kas saistīti ar kontroļu veikšanu – telpas, instrumenti, iekārtas, apmācības, pārbraucieni, un citas saistītās izmaksas, t.sk. paraugu ņemšanas un laboratorisko izmeklējumu izmaksas. (VI pielikums). Maksas var tikt noteiktas kā minimālie maksājumi vai kā vidējie maksājumi, kas aprēķināti balstoties uz kāda perioda valsts uzraudzības izdevumiem. Uz to, ka šāda pieeja – ES līmenī diktēt valsts uzraudzības finansēšanas modeli, kad daudzi citi faktori, kas ietekmē finansiālo situāciju ES dalībvalstīs, ir atšķirīgi - nav pareiza, norāda fakts, ka nav nevienas valsts ES, kas praksē tieši tā arī iekasētu maksājumus no uzņēmumiem. Sastopamas visdažādākas versijas, sākot ar to, ka visa uzraudzība tiek segta no valsts līdzekļiem, tādējādi saudzējot uzņēmējus, līdz tam, ka visa valsts uzraudzība tiek finansēta no uzņēmēju līdzekļiem.

Šobrīd ES institūcijās un darba grupās notiek ļoti asas diskusijas par to kādai jābūt valsts uzraudzības finansēšanai. ES Komisija vairākkārt paudusi savu viedokli, ka visai pārtikas valsts uzraudzībai jābūt uzņēmēju finansētai, lai nodrošinātu, ka oficiālā kontrole var tikt adekvāti veikta. Tas iespējams izriet no prognozēm, ka ekonomiskā krīze var turpināties un valstīm būs arvien mazāk līdzekļu valsts uzraudzības finansēšanai. Pret šādu nostāju iebilst vairākas valstis, t.sk. Vācija, Latvija. Argumenti ir sekojoši. ES likumdošana nosaka, ka uzņēmēji ir atbildīgi par to, ka viņu saražotā/izplatītā produkcija ir nekaitīga un atbilst

prasībām, šai sakarā veic attiecīgu paškontroli un finansē to. Valsts uzraudzība ir domāta, lai pārliecinātos, ka uzņēmēji spēj to darīt un garantētu, ka patērētāji var droši lietot produktus (nekas nav absolūts!!!). No dažādiem viedokļiem raugoties šai valsts uzraudzības daļai būtu jābūt finansētai no valsts budžeta. Nenoliedzami uzņēmējiem būtu pašiem jāfinansē tā valsts uzraudzības daļa, kas notiek pamatotu sūdzību gadījumos un kad nepieciešamas atkārtotas inspektoru darbības produktu vai higiēnas apstākļu neatbilstību gadījumos vai pēc uzņēmēja lūguma. Būtībā Komisijas ieteikums pārtikas uzņēmējiem visā ES pilnos apmēros finansēt pārtikas valsts uzraudzību nevar attaisnot tā ieviešanai izvirzīto mērķi – konkurences nekroplošanu. Šobrīd, kad ES dalībvalstīs pastāv atšķirīgi finanšu modeļi, atšķirīgas nodokļu sistēmas (piem., atsevišķās valstīs PVN pārtikai ir samazināts attiecībā pret citām precēm un pakalpojumiem); dažāda ražošanas intensitāte, transportēšanas attālumi, laiks uc. attiecīgi nepieciešamo oficiālo kontroļu intensitāte, faktiskie konkurences apstākļi tāpat ir atšķirīgi. Slogs finansēt valsts uzraudzību mazajiem uzņēmējiem var izrādīties liktenīgs. Bez tam pilnā apmērā uzņēmēju finansēta valsts uzraudzība var padarīt to pārāk atkarīgu no uzņēmējdarbības un ierobežot ilgtermiņa attīstības iespējas ar laiku samazinot kompetences līmeni.

Regula (12. pants) nosaka, ka **visām laboratorijām, kurās veic laboratoriskos izmeklējumus valsts uzraudzības – oficiālās kontroles vajadzībām, jābūt akreditētām** pēc EN ISO/IEC 17025 standarta, izmantojot standartā EN ISO/IEC 17011 noteiktās prasības attiecībā uz akreditācijas iestādēm. Šajā jomā bieži rodas neskaidrības jautājumā kā interpretēt nepieciešamību pēc laboratorijas akreditācijas, ja akreditētas tiek atsevišķas metodes. Bet šeit ir arī vēl cita problēma, kas Latvijā izpaužas īpaši spilgti –trihinellu izmeklēšanas procesa akreditācija mazajās kautuvēs. Likumdošanas interpretācija aizgājusi tādu ceļu, ka šīm mazajām laboratorijām, ja tās vispār var saukt par laboratorijām, jābūt akreditētām vai arī kautproduktu paraugi izmeklēšanai jāved uz citu akreditētu laboratoriju. Šī interpretācija ir diskutabla, jo faktiski veidojas pretrunas ar citiem likumdošanas pantiem. Gaļas izmeklēšana uz trihinellozi pēc savas būtības ir ļoti vienkāršs process, bet tas prasa labi apmācītu personu, jo metodes precizitāte lielā mērā ir atkarīga no spējām ieraudzīt trihinellu mikroskopā. Šī iemesla dēļ ES ir ļoti detalizēta likumdošana, kas nosaka gan atļauto izmeklēšanas metodi, gan aprakstu kā tā jāveic, gan personāla apmācības procesu, gan valsts uzraudzības atbildību šī jautājuma pārraudzībā. Bez tam kautproduktu izmeklēšana uz trihinellu klātbūtni ir pēckaušanas veterinārās ekspertīzes sastāvdaļa un atbildīgais vetrinārārsts var atļaut brīvi realizēt cūku vai zirgu gaļu tikai pēc tam, kad ir zināms arī izmeklēšanas uz trihinellozi rezultāts. Mazajās kautuvēs atbildīgais veterinārārsts faktiski pats arī veic šo izmeklēšanu, kas ir loģiski un salīdzinoši ātri –aptuveni 2 stundu laikā. Gadījumā, kad šī t.s. laboratorija jāakreditē, tā skaitās kautuves īpašums un akreditācija attiecas uz kautuvi. Līdz ar to formāli kautuvei arī jāalgo cilvēks, kas var veikt izmeklējumu – atbildīgais vetrinārārsts interešu konflikta dēļ nevar tikt algots šim darbam. Tātad procesā jāiesaista vēl viena apmācīta persona (mazā kautuvē izmeklējumu skaits nav liels un ko šī persona darīs pārējā laikā un vai būs pietiekami daudz izmeklējumu, lai uzturētu kompetences līmeni), tās ir papildus izmaksas kautuvei. Bet tas vēl nav viss – akreditētā laboratorijā nevar būt tikai viens darbinieks, vajag vismaz vēl vienu – kvalitātes uzraugu! Tātad kopā jau divi papildus cilvēki un izmaksas. Bez tam pats akreditācijas process arī ir nesamērīgi dārgs (ap 1000,- Ls par pirmreizējo izvērtēšanu un tad vēl papildus ikgadējās maksas ap 500,- Ls pēc uzņēmēja ziņām). Secinājums tāds, ka mazai kautuvei šis process ir par dārgu (sadārdzinās arī gala produkts). Atliek sūtīt paraugus izmeklēšanai uz citu lielāku laboratoriju. Tas ir iespējams, bet arī rada papildus izmaksas un vēl laika patēriņu – paraugu nosūtīšanai, izmeklēšanai, atbildes saņemšanai, atbildīgā vetrinārārsta gala slēdzienam. Tādejādi vienkāršs un skaidrs process padarīts sarežģīts un dārgs, kas atsevišķos gadījumos noved pie kautuves darbības izbeigšanas.

Pēc Latvijas, arī Vācijas, Austrijas, Spānijas pieprasījuma ES Komisija ir apsolījusi likumdošanā radīt izņēmumu mazo kautuvju trihinellu izmeklēšanas procesa formālai akreditācijai, varbūtēji aizvietojot to ar regulāru un striktu valsts uzraudzību, kas pēc būtības jau tagad ir likumdošanā noteikta.

SECINĀJUMI

Modernajā pasaulē ar globālu tirdzniecību, pieaugošu tehnoloģiju un pārtikas piesārņojuma veidu un cēloņu dažādošanos aktualizējas nepieciešamība elastīgi un mērķtiecīgi veikt valsts uzraudzību, arvien vairāk balstoties uz riska izvērtējumiem. Un tas būs liels izaicinājums pilnveidot likumdošanu tā, lai šo uzdevumu varētu īstenot, vienlaicīgi taupot resursus. Papildus dažādām vadlīnijām un inspekcijas rokasgrāmatām, kas palīdz veikt kontroli un valsts uzraudzību sistematizētā veidā, pieaug nepieciešamība pēc augsti kvalificēta un labi apmācīta personāla, kas spētu aiz kontroles detaļām saskatīt cēloņu – seku kopsakarības un reālus apdraudējumus cilvēku, dzīvnieku veselībai.

LITERATŪRA

1. Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) Nr. 178/2002 ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu
2. Eiropas Parlamenta un Padomes regula (EK) Nr. 852/2004 par pārtikas produktu higiēnu
3. Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (EK) Nr. 853/2004, ar ko nosaka īpašus higiēnas noteikumus attiecībā uz dzīvnieku izcelsmes pārtiku
4. Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (EK) Nr. 854/2004, ar ko paredz īpašus noteikumus par lietošanai pārtikā paredzētu dzīvnieku izcelsmes produktu oficiālās kontroles organizēšanu
5. Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (EK) Nr. 882/2004 par oficiālo kontroli, ko veic, lai nodrošinātu atbilstības pārbaudi saistībā ar dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem.

* Diskusijas par ES regulas 882/2004 grozījumiem

(12) Apmācība vajadzīga arī tādēļ, lai nodrošinātu, ka kompetentās iestādes lēmumus pieņem vienotā veidā, jo īpaši attiecībā uz kritisko kontroles punktu bīstamības analīzes (HACCP) principu īstenošanu.

(13) Oficiālajai kontrolei jābūt regulārai un samērīgai ar risku, ņemot vērā to pārbaūžu rezultātus, ko dzīvnieku barības un pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmēji veica saskaņā ar kontroles programmām, kuru pamatā ir HACCP, vai kvalitātes nodrošināšanas programmām, ja šādas programmas ir izstrādātas, lai atbilstu dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktu prasībām, dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem. Ja rodas aizdomas par neatbilstību, veic ad hoc kontroli. Papildus tam ad hoc kontroli var veikt jebkurā laikā, pat tad, ja nav aizdomu par neatbilstību.

Oficiālajai kontrolei jānotiek, pamatojoties uz dokumentētām procedūrām, lai nodrošinātu to, ka minētās kontroles tiek veiktas vienādi un ka to kvalitāte vienmēr ir augsta.

Oficiālo paraugu analīzē iesaistītajām laboratorijām jāstrādā saskaņā ar starptautiski apstiprinātām procedūrām vai ar kritērijiem pamatotiem izpildes standartiem un jāizmanto pēc iespējas apstiprinātās analīzes metodes. Šādās laboratorijās jo īpaši jābūt iekārtām, kas ļauj pareizi noteikt tādus standartus kā Kopienas tiesību aktos noteiktie maksimālie pieļaujamie atliekvielu daudzumi.

Lai organizētu oficiālo kontroli, jābūt pieejamiem atbilstīgiem finanšu līdzekļiem. Tādēļ dalībvalstu kompetentajām iestādēm jābūt spējīgām iekasēt nodevas vai maksas, lai segtu

oficiālās kontroles gaitā radušos izdevumus. Šajā procesā dalībvalstu kompetentās iestādes brīvi nosaka minētās nodevas un maksas kā maksājumus ar vienoti noteiktu likmi, ņemot vērā faktiskās izmaksas un uzņēmumu īpašo situāciju. Ja nodevas iekasē no uzņēmējiem, piemēro kopējus principus. Tādēļ jānosaka kritēriji inspekcijas nodevu apjoma noteikšanai. Attiecībā uz importa kontrolei piemērojamajām nodevām ir lietderīgi likmes galvenajām importa vienībām noteikt tieši, lai nodrošinātu nodevu vienādu piemērošanu un novērstu tirdzniecības traucējumus.

Lai pieeja attiecībā uz oficiālo kontroli būtu vispārēja un vienāda, katrai dalībvalstij jāizveido un jāīsteno daudzgadu valsts kontroles plāns saskaņā ar Kopienas līmenī izstrādātām vispārīgām pamatnostādnēm. Šīm pamatnostādnēm jāveicina valstu stratēģijas saskaņotība un jānosaka ar risku pamatotas prioritātes un visefektīvākās kontroles procedūras. Kopienas stratēģijai jābūt daudzpusīgai, integrētai pieejai kontroles procesam. Ņemot vērā to, ka dažas paredzamās tehniskās pamatnostādnes nav saistošas, ir lietderīgi tās noteikt, izmantojot padomdevējas komitejas procedūras līdzekļus.

Daudzgadu valsts kontroles plāniem jāveido stabils pamats Komisijas inspekcijas dienestu veiktajai kontrolei dalībvalstīs. Kontroles plāniem jādod Komisijas inspekcijas dienestiem iespēja pārliecināties par to, vai oficiālā kontrole dalībvalstīs ir organizēta saskaņā ar šajā regulā paredzētajiem kritērijiem. Attiecīgā gadījumā un jo īpaši tad, ja dalībvalsts daudzgadu valsts kontroles plāna revīzijā atklājas vājas vietas vai kļūmes, jāveic sīkākas inspekcijas un revīzijas.

Dzīvnieku barības un pārtikas aprites tiesību aktu un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumu pārkāpumi var apdraudēt cilvēka veselību, dzīvnieku veselību un dzīvnieku labturību. Tādēļ uz šādiem pārkāpumiem visā Kopienā jāattiecinā efektīvi, preventīvi un proporcionāli valsts līmeņa pasākumi.

Uzņēmējiem jābūt tiesīgiem pārsūdzēt lēmumus, kurus kompetentā iestāde pieņēmusi oficiālās kontroles rezultātā, un tikt informētiem par šādām tiesībām.

Tā kā šīs regulas mērķi, proti, nodrošināt saskaņotu pieeju attiecībā uz oficiālo kontroli, nevar pienācīgi sasniegt dalībvalstu līmenī un minētā mērķa sarežģītības, pārrobežu rakstura un – attiecībā uz dzīvnieku barības un pārtikas importu – starptautiskā rakstura dēļ tas ir labāk sasniedzams Kopienas līmenī, Kopiena var pieņemt pasākumus saskaņā ar subsidiaritātes principu, kā paredzēts Līguma 5. pantā. Saskaņā ar minētajā pantā paredzēto proporcionalitātes principu šī regula nepārsniedz to, kas vajadzīgs minētā mērķa sasniegšanai.